

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Številka: 00104-481/2017/6

Datum: 9. 11. 2017

Odgovor na poslansko vprašanje dr. Vinka Gorenaka v zvezi s postopki organov odkrivanja, pregona in sojenja z zaščitnimi pričami in varovanjem njihove identitete v kazenskih postopkih

Poslanec dr. Vinko Gorenak je 28. 9. 2017 na Vlado Republike Slovenije naslovil pisno poslansko vprašanje v zvezi s postopki organov odkrivanja, pregona in sojenja z zaščitnimi pričami in varovanjem njihove identitete v kazenskih postopkih, na katerega Vlada RS v nadaljevanju podaja odgovor.

Vlada RS ocenjuje, da veljavna zakonodaja že zagotavlja orodja, ki sodiščem omogočajo, da varujejo identiteto zaščitnih prič, brez da bi ob tem nesorazmerno okrnili pravico do obrambe, kot jo zagotavlja 29. člen Ustave (ki določa, da mora imeti obdolženec primeren čas in možnosti za pripravo svoje obrambe).

Normativna ureditev področja zaščite prič je po oceni Vlade RS v Republiki Sloveniji povsem ustrezno urejena v dveh zakonih in hkrati primerljiva z drugimi evropskimi državami. Zakon o kazenskem postopku¹ določa ukrepe, s katerimi se zagotavlja anonimnost priče v postopkih pred sodiščem,² Zakon o zaščiti prič³ pa ureja področje izvajanja programa zaščite prič.

V kazenskem postopku lahko sodišče npr. izbriše vse osebne podatke priče iz kazenskega spisa, nadalje lahko odredi označitev teh podatkov za postopkovno tajnost ter obdolžencu, zagovorniku, oškodovancu ali njihovim zakonitim zastopnikom in pooblaščenecem naloži, da morajo ohraniti v tajnosti posamezna dejstva ali podatke (prvi odstavek 240.a člena ZKP). Če to ne zadošča, se lahko identiteta priče obdolžencu in njegovemu zagovorniku v celoti prikrije (četrti odstavek 240.a člena ZKP), kolikor so izpolnjeni štirje različni pogoji, eden izmed njih je: »da interes pravičnosti in uspešne izvedbe kazenskega postopka pretehtata nad interesom obrambe, da se seznanj z identiteto priče.«.

Navedeno tehtanje med uspešno izvedbo kazenskega postopka in interesom obrambe pa je vpleteno tudi v druge ukrepe, ki so predvideni za zaščito prič. Hkrati velja izpostaviti, da je Kršitev tajnosti postopka kaznivo dejanje (posebej je inkriminirano tudi razkritje identitete

¹ Primerjajte tudi 188. člen ZKP: »Če to terjajo koristi kazenskega postopka, ohranitev tajnosti, koristi javnega reda ali razlogi morale, varstva osebnega ali družinskega življenja obdolženca ali oškodovanca, naloži uradna oseba, ki opravlja preiskovalno dejanje, tistim, ki jih zaslišuje ali so navzoči pri preiskovalnih dejanjih ali pa pregledujejo preiskovalne spise, da morajo ohraniti v tajnosti posamezna dejstva ali podatke, ki jih pri tem zvedo, in jih opozori, da pomeni izdaja tajnosti kaznivo dejanje. Taka odredba se zapiše v zapisnik o preiskovalnem dejanju oziroma zaznamuje na pregledanih spisih, opozorjena oseba pa jo podpiše.«.

² Pri tem velja omeniti, da je zaradi različnih razlag, ki so se pojavljale v praksi, Ministrstvo za pravosodje na predlog Varuha človekovih pravic oziroma Vrhovnega državnega tožilstva v predlogu novele ZKP-N med pogoje za izključitev javnosti glavne obravnave izrecno uvrstilo tudi »varstvo osebnega ali družinskega življenja priče«.

³ Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 117/06 – ZDoh-2 in 110/07; ZZPrič.

zaščitene priče, ogrožene osebe ali osebe s prirejeno identiteto – tretji odstavek 287. člen Kazenskega zakonika⁴).

Iz vprašanja poslanca je moč razbrati, da je bil priči, na katero se vprašanje nanaša, dodeljen status anonimne priče po 240.a členu ZKP in da je bila priča zaslišana ob izvajanju zaščitnih ukrepov. Prav tako je navedeno, da je bila priča prepoznana po tem, ko je odvetnik osumljenca dobil izpoved priče, v kateri ni bilo navedenih osebnih podatkov priče. Na podlagi navedenega Vlada RS sklepa, da je do prepoznave priče, kljub izvajanju zaščitnih ukrepov po 240.a členu ZKP (najpogosteje odrejeni ukrepi so; podelitev psevdonima priči, uporaba videokonference, sprememba glasu) prišlo zaradi vsebine pričanja priče. To se lahko zgodi v primerih, ko je vsebina pričanja anonimne priče tako unikatna (podrobnosti so znane ožjemu krogu ljudi), da tudi odrejeni ukrepi po 240.a čl. ZKP ne zagotavljajo dejanske anonimnosti, saj se osumljeni zaveda, kdo so osebe, ki poznajo podobnosti in bi bile lahko anonimne priče. Iz samega poslanskega vprašanja ne izhajajo vsi podatki o konkretnem primeru, je pa glede na razpoložljive informacije vseeno moč sklepati, da opisana situacija ni pogojena s pomanjkljivo ali neustrezno zakonodajno ureditvijo zaščitnih ukrepov, ampak je lahko pogojena z neoptimalno/nestrokovno uporabo razpoložljivih/ predpisanih zaščitnih ukrepov, ker očitno ukrep anonimizacije po navedbah v navedenem vprašanju naj ne bi zadostoval.

Kolikor pride do prepoznave identitete priče kljub izvajanju zaščitnih ukrepov po 240.a členu ZKP in obstaja resna nevarnost za življenje in telo priče ali njenih bližnjih oseb, je mogoče izvesti aktivnosti za zaščito priče v skladu z ZZPrič. To pomeni vključitev ogrožene priče v program zaščite prič.

Zakon o zaščiti prič je namenjen zaščiti prič in drugih oseb, ki so ogrožene zaradi sodelovanja v kazenskem postopku. Zaščita se lahko ogroženim osebam zagotavlja v predkazenskem postopku, med in po končanem kazenskem postopku. Gre tudi za osebe (priče), ki jih ni mogoče zaščititi na drug način, ki so sodelujočim v kazenskem postopku poznane z imenom in priimkom.

Kolikor bo policija seznanjena z osebnimi podatki priče, ki naj bi bila ogrožena zaradi pričanja, lahko izvede potrebne ukrepe v skladu z ZZPrič: pridobi vse potrebne podatke o ogroženosti, oceni stopnjo ogroženosti in da o svojih ugotovitvah obvesti državnega tožilca, ki je pristojen za podajo pobude v skladu s 141.a čl. ZKP, kolikor se ugotovi, da predhodni izvedeni zaščitni ukrepi iz I. odstavka 240/a čl. ZKP ne zadoščajo za zagotovitev osebne varnosti priče. V tej zvezi bo Policija angažirala pristojne v enoti za zaščito ogroženih oseb, da izvedejo vse potrebne aktivnosti v cilju vzpostavitve kontakta z osebo za katero obstajajo podatki o ogroženosti ter v cilju izvedbe vseh potrebnih aktivnosti za zagotovitev njene varnosti.

⁴ Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16 in 27/17 (v nadaljnjem besedilu: KZ-1).